

VIHORLATSKÉ MÚZEUM V HUMENNOM
ON-LINE PROJEKT MÚZEUM NA DOMA

BROKÁTOVÉ MANŽELSTVÁ

***VIRTUÁLNA PREHLIADKA ČASTI OBRAZOVEJ ZBIERKY VIHORLATSKÉHO
MÚZEA V HUMENNOM VENOVANÁ NÁRODNÉMU TÝŽDŇU MANŽELSTVA***

Tak ako vzácna tkanina, ktorou sa honosili šľachtické dvory, boli neraz „utkané“ aj manželstvá šľachticov. Kým brokát vznikol na špeciálnych tkacích strojoch ako jednoduchá tkanina, do ktorej sa postupne votkali trblietavé nite, manželské zväzky šľachticov vznikali v línii stavovsky prijateľných a mocensky prospešných spojení.

Avšak aj v týchto brokátových manželstvách - manželstvách z rozumu sa trblietal zlatistý pramienok citov.

Bolo v nich toľko lásky, oddanosti, pokory, zodpovednosti, sklamaní i nenávisti, aby obsiahli celý vesmír. V ňom potom zveľad'ovali majetok, vychovávali potomstvo, podporovali vedu a umenie a písali históriu svojich rodov i našich predkov.

MANŽELSKÉ PÁRY Z RODOVEJ GALÉRIE PORTRÉTOVEJ ZBIERKY VIHORLATSKÉHO MÚZEA V HUMENNOM

Dejiny šľachtických manželských párov historicky zviazaných s humenským kaštieľom ponúkame v rámci výberu z portrétovej zbierky Vihorlatského múzea v Humennom.

Z galérie historických portrétov vyberáme päť manželských párov jedného z najvýznamnejších rodov európskej šľachty – slávneho rodu Andrásy.

KAROL ANDRÁSSY

1792 – 1845

Gróf Karol III. Andrássy, uhorský politik a poslanec v Uhorskom sneme. Patril k najvýznamnejším uhorským podnikateľom v železiarskom odvetví.

V odborných kruhoch uznávaný ako autor štúdií zameraných na hospodársky rozvoj Uhorska. Bol predsedom Spoločnosti pre reguláciu Tisy a spoluzakladateľom železiarní v Ózde.

Zomrel v Bruseli počas jednej zo svojich mnohých študijných ciest v Európe.

Do dejín humenského panstva vstúpil v roku 1809 sobášom s jeho dedičkou Etelkou Szápary.

Portrét zo štyridsiatych rokov 19. storočia vyhotovil maliar József Borsos

ETELKA SZÁPARY 1798 – 1876

Grófka Etelka Szpáry pochádzala z rodiny Petra Szapáryho a grófky Juliany Csáky, najmladšej dcéry Imricha Csákyho, ktorý sa v 18. storočí zaslúžil o pokračovanie prestavby humenského kaštieľa.

Dedička pôvodného drugethovského majetku patrila k najbohatším nevestám v Uhorsku. Po manželovej smrti spravovala rodinný majetok, úspešne sa pohybovala v podnikateľských i politických kruhoch.

Ako podporovateľku charitatívnych spolkov ju Habsburský dvor vyznamenal Rádom Hviezdneho kríža.

Portrét z roku 1843 je dielom maliara Franza Schrotzberga.

ALIANČNÝ ERB MANŽELOV KAROLA III. ANDRÁSSYHO A ETELKY SZÁPARY NA HUMENSKOM KAŠTIELI

Manželstvo Karola a Etelky, v ktorom sa narodili štyri deti, opisujú dejiny ako manželstvo z lásky. Rodina prežila stratu prvorodenej dcéry, predčasnú smrť Karola a niekoľkoročnú nútenú emigráciu troch synov po politickom angažovaní sa v revolučnom roku 1848. Svojim rozhodnutím spojili manželia nielen svoje osudy ale aj dva najvýznamnejšie rody Uhorska.

EMANUEL ANDRÁSSY

1821 - 1891

Najstarší syn humenských Andrássovov sa s prívlastkom železný gróf etabloval v uhorských podnikateľských kruhoch ako fenomén rozvoja ťažby a spracovania železnej rudy.

Politickú kariéru poslanca Uhorského snemu ukončil revolučný rok 1848, po ktorom odišiel do exilu v zámorí. Z cestovateľských expedícií v Ázii a Afrike sa zachovali vzácne cestopisy, zbierky ilustrácie a autorské kresby.

Sobášom s grófkou Gabriellou Pálffy získal Emanuel pre Andrássovov späť rodový majetok betliarskej vetvy rodu.

Autorom portrétu je József Borsos.

GABRIELLA PÁLFFY (1833 – 1914)

Grófka Gabriella Pálffy priniesla do manželstva s Emanuelom Andrássym v roku 1855 pôvodný rodový majetok Andrassyovcov.

Po smrti brata Jána Pálffyho, posledného šľachtického majiteľa Bojnického zámku, bola jednou z početných dedičov pálffyovskeho majetku.

Manželskému páru sa narodilo sedem detí.

Autorom portrétu z roku 1865 je Kalman Blaas, významný maliar 2. polovice 19. storočia.

Portréty Emanuela Andrásyho a jeho manželky Gabriely, rodenej Pálfy, sú súčasťou umelecko-historickej expozície múzea. Nachádzajú sa v pôvodnej tanečnej a spoločenskej miestnosti kaštieľa (dnes obradná sieň). Miestnosť zdobí pôvodný štukovaný strop s rastlinnými girlandami a amorkami.

JÚLIUS ANDRÁSSY

1823 - 1890

Uhorský veľkostatkár a politik emigroval po potlačení revolučného povstania v roku 1848 do zahraničia. Žil prevažne v Paríži a Londýne. Za aktívnu účasť v revolúcii bol v neprítomnosti odsúdený na trest smrti.

Po cisárskom omilostení sa opäť zapojil do politického diania. V období rokov 1867 – 1871 bol prvým uhorským ministerským predsedom. V rokoch 1871 – 1879 bol rakúsko-uhorským ministrom zahraničných vecí.

Jeho manželkou bola Katynka Kendefy, s ktorou sa zosobášil v lete roku 1856 v Paríži.

Autorom portrétu z roku 1854 je známy francúzsky maliar Eduardo Dübüffe.

KATYNKA KENDEFFY

1830 - 1896

Grófka Katinka Kendeffy reprezentovala jeden z najvýznamnejších rodov uhorskej aristokracie. Rod Kendeffy a Andrassy spojili manželským zväzkom v roku 1856 počas Jurajovej emigrácie. Rodina, do ktorej sa narodili tri deti, žila do roku 1857 v emigrácii.

Po návrate do Uhorska nasledovala Katynka svojho manžela na politickej kariére do Budapešti a Viedne. História si Katynku pamätá ako v aristokratických kruhoch váženu dámu, so silnou pozíciou v rodine, na verejnosti i cisárskom dvore.

Autorom portrétu z roku 1857 je známy francúzsky maliar Eduardo Dübüffe.

ALADÁR ANDRÁSSY

1827 - 1903

Najmladší syn Karola Andrásyho. Dejiny si ho zapamätali ako vzdelanca, uhorského vojaka a politika podporujúceho uhorské revolučné dianie v roku 1848.

Po porážke revolúcie žil dlho v emigrácii, kde sa oženil s grófkou Leontínou Wenckheim. Po návrate domov v roku 1865 sa stal županom Gemersko-Malohontskej stolice. Patril k významným členom Uhorského snemu a nositeľom rádu Zlatého Rúna.

Aladár Andrásy bol dedičom humenského zámku. S históriou mesta Humenné je spojená aj jeho bohatá filantropická činnosť.

Autorstvo portrétu grófa Aladára Andrásyho je dosiaľ nepotvrdené

LEONTÍNA WENCKHEIM

1841 - 1921

Grófka Leontína Wenckheim pochádzala zo slávneho rodu Wenckheim. Spolu s manželom Aladárom Andrássym obývali aj komnaty humenského kaštieľa.

Pobyt novej majiteľky humenského panstva v druhej polovici 19. storočia potvrdzujú osobné predmety mladej grófky. V portrétovej obrazovej zbierke ide o portréty Tekly Döry. Sú spomienkou na babičku, ktorá mladú grófku po smrti matky od útleho veku vychovávala.

Portrét Leontíny Wenckheim vytvoril v roku 1866 rakúsky maliar Franz Schrötzberg.

Štylizovaný kovový erb na hlavnej stene postamentu kaštieľskej balustrády nesie znaky rodového erbu grófkyni Leontíny Wenckheim, manželky Aladára Andrássyho.

DIONÝZ ANDRÁSSY 1835 - 1913

Uhorský magnát, vedec, umelec a podporovateľ dobročinnosti. Počas univerzitných štúdií spoznal ženu, ktorú si proti vôli rodiny vzal za ženu.

Z dedenia majetku vylúčený Dionýz sa s manželkou vrátil k rodine až po smrti otca a brata v roku 1873 ako jediný dedič rodového majetku. Venoval sa umeniu a dobročinnosti.

Do Uhorska, prevažne na Gemer a Zemplín, smerovali bezdetní manželia svoju charitatívnu činnosť a významnou mierou prispeli k zlepšeniu vtedajšej sociálnej situácie tamojšieho obyvateľstva.

Autorom portrétu je mníchovský maliar Gabriel Schachinger

FRANTIŠKA HABLAWETZ

1838 - 1902

Františka Andrásy-Hablawetz pochádzala z neurodzenej českej hudobníckej rodiny. Jej vstup do jednej z najvýznamnejších uhorských aristokratických dynastií je symbolickým obrazom spoločenských premien z konca 19. storočia.

S prvorodeným synom gemerského a šarišského župana grófa Juraja IV. Andrásyho – Dionýzom sa tajne zosobášili v talianskej Pise dňa 6. apríla 1866. Manželia dlho žili vo Viedni odlúčení od rodiny.

Grófka Františka Andrásy-Hablawetz zomrela ako 63 ročná vo Viedni. Pamiatku milovanej manželky zvečnil Dionýz v podobe pietneho mauzólea v Krásnohorskom Podhradí.

Autorom portrétu je mníchovský maliar Gabriel Schachinger

Reliéfny erb rodu Andrassy na priečelí humenského kaštieľa s latinským mottom dynastie

FIDELITATE ET FORTITUDINE - VERNE A STATOČNE

ZO ZBIEROK VIHORLATSKÉHO MÚZEA V HUMENNOM

Desať prezentovaných podobizní členov šľachtického rodu Andrassy je súčasťou súboru tridsiatich šiestich historických portrétov z obdobia 17. až 19. storočia.

Súborná kaštieľska historická obrazová zbierka pozostáva v súčasnosti z viac ako šesťdesiatich portrétov, krajiniek a zátiší.

ZO ZBIEROK A VÝSKUMU VIHORLATSKÉHO MÚZEA V HUMENNOM

Pripravila: Mgr. Jana Fedičová

Vihorlatské múzeum v Humennom

Námestie slobody 1

066 01 Humenné

www.muzeumhumenne.sk

